

דע"כ מה שכתוב ותרד לרחוק על היאור, שירדה לרחוק מגילולי בית אביה ונתגיירה. (הג"ר משולם דוד שליט"א, כתבי תלמידים, וראה להלן ב"סיפורי החג" הסיפור עם מרן הגרי"ז בספינה בעת עלותו לארה"ק)

רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר מִנֵּין אַתָּה אוֹמֵר שְׁלָקוּ הַמִּצְרִים
בַּמִּצְרִים עֶשֶׂר מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חַמְשִׁים מַכּוֹת וְכו' רַבִּי
אַלְעָזָר אוֹמֵר וְכו' בַּמִּצְרִים לָקוּ אַרְבָּעִים מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ
מֵאֲתָיִם מַכּוֹת, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְכו' בַּמִּצְרִים לָקוּ חַמְשִׁים
מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חַמְשִׁים וּמֵאֲתָיִם מַכּוֹת

כתיב בשמות (יב, לו): וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום, ובגמ' (ברכות ט, ב) אמרו: וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאלום בעל כרחם, איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים ואיכא דאמרי בעל כרחם דישאלום, ובפסוק (שמות יג, יח) וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים פירש רש"י: אין חמושים אלא מזויינים, ד"א חמושים מחומשים אחד מחמשה יצאו.

והנה איתא בסנהדרין (צא, א ועיין בראשית רבא פרשה ס"א) פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון, אמרו לו: הרי הוא אומר וה' נתן את חן העם בעיני ^{מחיר החכמה} מצרים וישאלום, תנו לנו כסף וזהב שנטלתם ממנו, אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס אם ינצחוני אמרו להם הדיוט שבנו נצחתם, ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם, נתנו לו רשות והלך ודן עמהן, אמר להם מהיכן אתם מביאים ראיה, אמרו לו מן התורה, אמר להן אף אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה שנאמר (שמות יב, מ) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה, תנו לנו שכר עבודה של שישים רבוא ששיעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה, אמר להן אלכסנדרוס מוקדון החזירו לו תשובה וכו' בדקו ולא מצאו תשובה וכו' וברחו. וזה ברור דטענת המצרים היתה רק למ"ד בעל כרחם של מצריים השאילו להם כלים ובגדים, ולכן ביקשו להשיב להם כספם וזהבם, אבל אם דבע"כ של ישראל השאלום, איך דימו מצרים לבקש להשיב את אשר נתנו הם בע"כ דישאלום, דלמ"ד וישאלום בע"כ דמצריים סובר שקבלו בזה שכר עבור השעבוד שנשתעבדו במצרים, ומ"ד וישאלום בע"כ דישאלום א"כ לא קבלו שכר עבור השעבוד שנשתעבדו במצרים.

והנה איתא בשיר השירים רבה (פרשה ו') רבנן פתרי קרייה ביוצאי מצרים, ששים המה מלכות ששים אלו ששים רבוא. ועפ"י דברינו יש לבאר כך מאמר זה: דריה"ג שסובר ששים מכות סובר שהם כנגד ששים רבוא בני ישראל שנשתעבדו במצרים מכה

כנגד רבוא, וס"ל דוישאלום בע"כ דישראל, ולא קבלו כסף וזהב שכר חלף עבודתם, דהרי בע"כ נטלום, וכן ר"ע דסובר שלוש מאות מכות ג"כ סובר בע"כ דישראל ולא היה הכסף וזהב שכר עבודתם, דס"ל ד'חמשים' דכתיב ביאורו שאחד מחמש יצאו ממצרים וא"כ נשתעבדו מצרים בג' מאות רבוא ולכן היו שלש מאות מכות, ור"א שאומר מאתיים וארבעים מכות ס"ל דוישאלום בע"כ דמצרים, וא"כ הס' רבוא שיצאו ממצרים נטלו כסף וזהב ממצרים חלף שעבודם, אך ס"ל דחמשים א' מחמש יצאו ממצרים, וא"כ מאתיים וארבעים רבוא נשתעבדו בהם מצרים ואלה לא קבלו שכר חלף עבודתם, וכנגדם קבלו מצרים מאתיים וארבעים מכות. (בית הלוי, כתבי תלמידים)

ובמשה עבדו

כתיב (שמות יח, יד): וירא חותן משה את כל אשר הוא עושה וגו', נראה לבאר פסוק זה דבמשה רבנו ע"ה היה ג' ענינים א) שהיה נביא, והיה שואל בנבואה מה שנתבקש ומביא תשובת השי"ת אל העם. ב) שהיה במקום בי"ד, שהיה לו דין בית-דין, לדון את העם. ג) למסור את התורה והקבלה לישראל. ושלשה דברים אלה היו כלולים בתשובת משה רבינו ע"ה ליתרו, כי יבא אלי העם לדרוש אלוקים, דהיינו הנבואה, כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי וגו' שהיה לו דין בית-דין. והודעתי להם את חקותיו ואת תורותיו היינו מסירת התורה. ועצת יתרו היתה שייכת רק לענין בי"ד, שימנה משה דיינים והם ידונו את העם אבל לענין הנבואה ומסירת התורה לא שייך שיהיו ע"י אחר. ושלשה ענינים אלה מבוארים בפסוקים היה אתה מול האלקים וגו' — שענין הנבואה ישאר אצל משה רבינו. והזהרת אתה את החקים ואת התורות — כנגד מסירת התורה, שמשה בלבד יהיה מוסרה, והוא השיב ואתה תחזה — רק לענין בי"ד.

זה גם הביאור במה שאמרו חז"ל בענין מסירת התורה (זבחים קטז, ב) תניא ר' ישמעאל אומר כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד, ופירש"י כללות כגון מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו וגו' ולא נתפרשו הלכות עולה ושלמים שם, ופרטות באהל מועד. דשם נתפרשו והפשיט ונתח. ר' עקיבא אומר כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באהל מועד ונשתלשו בערבות מואב, ופירש"י: משנה תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר כדכתיב (דברים א, ח) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה וגו'. ובריש פרשת משפטים עה"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כתב רש"י: אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם כשלחן ערוך ומוכן לאכול לפני האדם. והוא כדברינו שמלבד מה שמסר להם משה רבינו את נבואת ה' אף למדם תורה דגם ע"ז נצטווה משה.

(הגרי"ז, כתבי תלמידים)